

ՓՐԿԶԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Զի՞ խնդրէ՞ գկեկդանին ընդ մեռեալս.

չէ աստ՝ այլ յարեալս:

(ՂԱԽԿ., ԻԴ., 5):

Յարութեան օրը, կիրակի առաւօտ, կանուխէն, մի քանի բարեպաշտ կիներ՝ իրենց հետ առած հոտաւէտ իւղեր և խունկեր, այցելութեան եկան Յիսուսի գերեզմանին: Ճամբու ընթացքին կը խօսէին իրարու հետ թէ ո՞վ պիտի գլտորէ քարը գերեզմանի դռնէն: Երբոր գերեզմանին մօտեցան, մեծ ցնցում մը ունեցան. քարը գլտորուած տեսան և սկսան վախճալ: Լուսափայլ հանդերձներով երկու հրեշտակներ քաջալերեցին կիները և ըսին. «Ինչո՞ւ կը փնտռէք ողջ մեռելներուն հետ. հոս չէ, այլ յարութիւն առաւ»: Այս բաներով, Յիսուսի յարութեան աւետար յայտարարուեցաւ իւղաբեր կանանց, և անոնց միջոցաւ՝ բովանդակ մարդկութեան:

Հրեշտակներու վերոյիշեալ խօսքը կարծես թիժէ յանդիմանութիւն մը կը պարուենակէ իր մէջ. ըսել կ'ուզեն անոնք. դուք Անոր այսքան մօտ ըլլալով հանդերձ, միթէ չէի՞ք գիտեր Սուրբ Կրքին, և մանաւանդ Սաղմոսաց զրքին մէջ իր մասին եղած գուշակութիւնները. չէի՞ք յիշեր որ դարեր առաջ գրուած էր արդէն. «Զի ոչ թողցես զանձն իմ ի դժոխս (գերեզման), և ոչ տացես սրբոյ քում տեսանել զապականութիւն» (Սաղ., ԺԵ., 10): Նոյնպէս. «Յարիցէ Աստուած և ցրուեցին ամենայն թըշնամիք Նորա, փախեցին ատելիք Նորա յերեսաց Նորա» (Սաղ., ԿԸ., 1): Եթէ առիթ չէիք ունեցած գիրքերը ուսումնասիրելու, կ'ըսեն հրեշտակները, գէթ «Միտքերնիդ բերէք, ի՞նչպէս խօսեցաւ ձեզի երբ գեռ Դաւիթի մէջ էր, ըսելով թէ Որդին Մարդոյ պէտք է որ մեղաւոր մարդոց ձեռքը մատնուի ու խաչը ելլէ, ու երբորդ օրը յարութիւն առնէ» (Մատթ., ԺԶ., 21, ԺԷ., 21-22. Մարկ., Ը., 31, Թ., 30. Ղուկ., Թ., 22. Յովհ., Բ., 22): Իսկ եթէ այս բոլորը մոռցած էք, պէտք է որ յիշէիք գոնէ իր շատ կարեւոր մէկ խօսքը.

«Ես իսկ եմ յարութիւն և կեանք» (Յովհ., ԺԷ., 25):

Երկրի վրայ պաշտօնավարութեան շարանին, Յիսուս երբ օր մը հարցոց աշակերտներուն թէ իր մասին ի՞նչ կը խորհին. Պետրոս իսկոյն պատասխանեց. «Ինչ ես Բրիսսոսն, որդի Ասուածոյ կենդանոյ» (Մատթ., ԺԶ., 16): Պետրոս իրապէս, իր այս վկայութեամբ, մեծ ճշմարտութիւն մը խոստովանեցաւ: Յիրաւի Յիսուս կենդանի Աստուածոյ Որդին էր, և նաև կեանքի աղբիւրը: Աշխարհ եկած էր մարդոց կեանք և աւելի կեանք տալու համար: Ասանկ մէկը ի՞նչպէս կրնար մեռեալ համարուիլ և մնալ մեռելներու մէջ և մեռելներու հետ:

Բայց աւելին կայ: Ըստ իր վկայութեան, Ինքն էր Յարութիւն եւ կեանք: Յարութեան ոյժը իր մէջն էր, իր կեանքին համար ուրիշէն կախեալ չէր, այլ կեանքը իրմով եղած էր բովանդակ տիեզերքի մէջ: Մէկը որ յաւիտենական կեանքի համար ծարաւ էր իրեն յիմելու էր: Ինքը միայն կրնար գոհացնել մարդոց սրտերուն խորերը արթնցած հոգեւոր պապակը: Անօթի հոգիներուն համար Ինքն էր «կացն կենդանաւ», և ծարաւներուն ջուրն կենդանի»:

Քիչ չեն այսօր աշխարհի մէջ մարդիկ՝ որոնք իրենց ներքին ծարաւը աշխարհի անցաւոր վայելքներով գոհացնելու կը ջանան: Աշխարհը և իր ցանկութիւնները, իր պերճանքն ու իր բոլոր հաճոյքներն ու ուրախութիւնները ժամանակաւոր են, այսօր մեզի հետ են և վաղը չեն: Մեր հոգիին ամենախորունկ ծարաւը Յիսուս միայն կարող է գոհացնել: Քանզի Ինքն է յաւիտենական կեանքի ականաղբիւրը, կեանքի առաջնորդը և մեր փրկիչը: Ինչպէս նաև կենդանի Աստուածոյ կենդանի Որդին:

Իւղաբեր կանայք յաւիտենական կեանքի աղբիւրը և Աստուածոյ կենդանի ներկայացուցիչը մեռելներու մէջ փնտռելով մեծ սխալի մը մէջ լինած էին, և ուստի հրեշտակները, զգուշացնելով զանոնք, կ'ըսեն. «Զի՞ խնդրէ՞ գկեկդանին ընդ մեռեալս, չէ աստ՝ այլ յարեալս»:

Մեռեալը աչք ունի՞ր, բայց չի տեսներ, ականջ ունի՞ր՝ չի լսեր, լեզու ունի՞ր՝ չի խօսիր, զգայարաններ ունի՞ր՝ չ'ըմբռներ, միտք ունի՞ր՝ չի խորհիր, սիրտ ունի՞ր՝ չի զգար: Իրեն

համար այլևս հաւասար բաներ են ցերեկն ու գիշերը, լոյսն ու խաւարը, ճերմակն ու սևը, կեանքն ու մահը: Վասնզի մեռած է և ողջերու աշխարհին հետ այլևս առնչութիւն չունի, ինչպէս ողջերն ալ մեռելնեքու հետ կապ չունին:

Մարդիկ կան որոնք թէև մեռած են, բայց տակաւին կ'ապրին իրենց հոգիով, իսկ միւս կողմէն մարդիկ ալ կան՝ որոնք մարմնով կ'ապրին, սակայն մեռած են հոգիով: Ինչպէս ասիթով մը ըսաւ Յիսուս մարդու մը. «Թո՛ղ տուր մեռելներուն որ քալեն իրենց մեռելները» (Ղուկ., Թ., 60). այսինքն, հոգիով մեռեալները թո՛ղ տուր որ թաղեն իրենց մարմնով մեռած ազգականները: Մարմնով մեռնիլ բնական է մարդու մը համար, իսկ հոգիով մեռնիլ՝ մեծագոյն դժբախտութիւն մը:

Յայտնութեան գրքին մէջ Սարգիսէի եկեղեցւոյ համար ըսուած է. «Տեսիլ զգործս քո զի անուն կենդանւոյ ունիս եւ մեռեալ ես» (Յայտ., Գ., 1): Այժմ մեր մէջ որքան մարդիկ կան՝ որոնք իրր թէ կ'ապրին անուանապէս աշխարհի վրայ, սակայն մեռած են իրականութեան մէջ իրենց խղճման քննարկով, հոգեւոր ըմբռնումով, ներքին զխտակցութեամբ, սրտով և հոգիով: Ողջ են բայց կ'ապրին որպէս մեռեալ: Ողջիւր պէտք է որ առնչութիւն ունենան մեռելներու հետ. բայց դժբախտաբար այս տեսակ մարդիկ ողջ են և մեռելներու մէջ ու մեռելներուն հետ կ'ապրին:

Ձի դատապարտենք Իզաբել կիները՝ որոնք ողջ եղողը մեռելներու մէջ կը փնտռէին: Մենք միթէ այսօր նոյն սխալը չենք կրկներ, երբ յաւիտենական արժէքները աշխարհի վաղանցուկ բաներուն մէջ կը փնտռենք: Մարդու մը նիրաւ յաւիտենական երջանկութեան համար ստեղծուած է, բայց մենք այդ երջանկութիւնը անցաւոր փառքի, ժամանակաւոր հաճոյքներու և ունեւն փառասիրութիւններու մէջ փրնտուկ կը փնտռենք: Սակայն ի դժուր, քան զի մնայուն արժէքներ անցաւոր բաներու մէջ չեն գտնուիր:

Երբոր Յիսուս աշխարհ եկաւ, մարդիկ տղիտութեան ու մեղքի թանձր խաւարին մէջ կը խարխալէին: Իբրեւ լոյս, Ինք կ'ուզէր այս խաւարը փարատել, բայց անոնք

աւելի նախամեծար համարեցին խաւարի մէջ մնալ՝ քան թէ լոյսի մէջ ապրիլ: Ինչո՞ւ. անոր համար որ լոյսը իրենց խաւարի չար արարքները երեան կը հանէր: Եւ որպէսզի իրենց չար ճամբաներուն մէջ ազատ համարձակ քայլեն՝ Յիսուսը հալածեցին և ի վերջոյ սպանեցին խաչի անարգ մահով:

Բայց Յիսուսի հակառակորդները չզրտցան թէ ճշմարտութիւն խօսող բերան մը գոցել տալով ճշմարտութիւնը չի պարտւելիր, արդարութեան դատին նուիրուած անձ մը սպանելով արդարութիւնը չանհետանար: Իրաւ է թէ Յիսուսի մարմինը սպանեցին, սակայն Անոր խօսած ճշմարտութիւնները, քարոզած սկզբունքները և ապրած կեանքին թողած անջնջելի տպաւորութիւնները չկրցան ոչնչացնել: Ուրիշ խօսքով, Յիսուսի ոգին չկրցան դալի որեւէ կերպով:

Երեք օր վերջը երբոր Յիսուս յարութիւն առաւ, իր աշակերտներուն տրտմութիւնը անմիջապէս ուրախութեան փոխուեցաւ: Եւ ահա՝ հրեշտակները այս ուրախութեան աւետիսն է որ կը հռչակեն ի լուր աշխարհի և կ'ըսեն. «Ձէ աստ ալ յարեաւ»:

Առաջին դարու Քրիստոնէական եկեղեցւոյ քարոզած Աւետարանին պատգամը ահա՛ այս էր. Յիսուս թէև մեռաւ, բայց կենդանի է, յարութիւն առած է: Յարուցեալ Քրիստոսը այսպէս առաքեալներու քարոզին բուն նիւթը կը կազմէր:

Երբոր բնութեան ականարկ մը նետենք, անկարելի է հոն չտեսնել յարութեան գաղափարին հետքերը: Յորենի հատիկ մը եթէ ցանուի արտին մէջ, թէև կը մեռնի հողին տակ, բայց ժամանակ մը վերջը յարութիւն կ'առնէ մէկէ աւելի հատիկներով: Բնութիւնը ձմեռ ատեն կը թմրի, կը քնանայ. սակայն երբ գարունը հասնի, կը սկսի արթննալ ու կրկին նոր կեանք ու կենսունակութիւն սփռել իր շուրջը: Նոյնպէս մարդ մը երբոր մեռնի, օր մը յարութեան փառքին կ'արժանանայ: Ապականեալ մարմնով կը ննջէ և անապական մարմնով յարութիւն կ'առնէ: Այս իսկ պատճառաւ եթէ մէկը իր մահկանացուն կնքէ, աւելի լաւ է զինքը ննջեցեալ կոչել քան թէ մեռեալ: Քանզի մարդու հոգին չի մեռնիր. անիկա կենդանի է միշտ, և այս աշխարհի մէջ թէև ինքզինքը կ'արտայայտէ ֆիզիքական

մարմնի մէջ, բայց հանդերձեալի մէջ ան-
մահ մարմին մը կը հաղնի:

Յիսուսի յարութիւնը նկարագրուած է
մանրամասնօրէն չորս Աւետարաններուն մէջ
և հաստատուած է Պողոսի Առաքելական
Թուղթերով: Սակայն Յարութեան մեծա-
զոյն փաստը Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ
մեր մէջ ներկայութիւնն է, և ՀՕԱՕ տարի-
ներէ ի վեր հաւատացեալ հոգիներու հետ
Քրիստոսի ունեցած ներքին յարաբերու-
թիւնը: Այսօր իսկ Քրիստոնեայ հաւատա-
ցեալներ Անոր հետ կենդանի հաղորդակցու-
թեան մէջ են շարունակ: Դերեզմանը Յի-
սուսի համար ոչ թէ կեանքի վախճանը
եղաւ, այլ շարունակութիւնը, աւելի փա-
ռաւոր և աւելի յաղթօպանծ:

Յիսուսի յարութեան պատգամը: Անոնք
որոնք արդարութեան դատի յաղթանակին
կը սպասեն, պէտք է որ յուսահատին:
Յունաստանի մէջ, հին ատեն, Սոկրատին
թոյն խմցուցին՝ որպէսզի երկատարդնե-
րուն նոր ու բարձր գաղափարներ չսորվեցնէ:
Բայց հակառակ ասոր, անոր ուսուցումներն
ու գաղափարները երկու հազար և աւելի
տարիներէ ի վեր դեռ կը հնչեն մարդոց
մտքի և հոգիի ականջներուն: Ընթարտա-
խօսը կրնայ սպանուիլ, բայց ճշմարտու-
թիւնը չի մեռնիր: Արդարը կրնայ խաչուիլ,
սակայն արդարութիւնը չ'ոչնչանար: Ան-
մեղը կրնայ որպէս յանցաւոր դատապարտ-
ուիլ, բայց անոր իրաւունքը կը մնայ իր
արդար պահանջք: Հետեւաբար, եթէ դատդ
արդար է, մի վախնար թէ հակառակորդ-
ներդ կը յաջողին և դուն առանձին կը
մնաս: Վերջնական յաղթանակը քուկդ է:

Յիսուսի հրաշափառ յարութիւնը ահա
ասոր ցայտուն մէկ ապացոյցն է: Եւ անիկա
ուրիշ բան չէ բայց եթէ հոգեւոր արժէքնե-
րու յաղթանակը նիւթական ոյժերու վրայ:
Յիսուս իր յարութեամբը ոչ միայն արդա-
րութեան դատի ակոյնեանը կը հանդիսանայ,
այլ նաև գերեզմանէ անդին կեանքի գո-
յութեան գաղափարը կը հաստատէ:

Իբրև եզրակացութիւն, շատ ի դէպ է
հոս յայտարարել թէ Փրկչին յարութիւնը
երկու բառերու իմաստը յեղաշրջեց հիմնո-
վին և անոնց տուաւ նոր նշանակութիւն
մը: Անոնցմէ մին է խաչը, որ անարգանքի
նշան էր և եղաւ պարծանքի առարկայ,

մահուան գործիք էր և եղաւ փրկութեան
միջոց: Ինչպէս Մովսէսի պղինձէ օձը գա-
ւազանի մը վրայ դրուելով անոր նախողներ
անապատին մէջ բուժուեցան օձերուն իրենց
պատճառած թունալից վէրքերէն, նոյնպէս
ալ Պողոթայի խաչին վրայ նախողներ եր-
կու հազար տարիներէ ի վեր բուժուած են
և այժմ ևս կը բուժուին իրենց մեղքերէն
և կ'առաջնորդուին աւելի բարձր ապրելա-
կերպի մը:

Երբ Մահմետական կրօնին հիմնադիրը
մեռաւ, իր հետեւորդները մահուան սպառ-
նալիքներ ըրին ամէն անոնց՝ որոնք անոր
մահը յայտարարելու փորձեր կ'ընէին: Ա-
րովհետեւ տեսակ մը անպատուութիւն կը
զգային և կ'ամէնայնին զանիկա մեռած մը
համարել: Իսկ Յիսուսի աշակերտները,
ընդհակառակը, իրենց Ուսուցչին մահը ոչ
միայն չէին ծածկեր, այլ նաև պարծանք
կը զգային Անոր խաչովը՝ որուն վրայ նա
մեռած էր ծանրածանր տառապանքներու
ներքեւ:

Փրկչին յարութիւնը նմանապէս փոխեց
գերեզմանին իմաստը: Յիսուսի ժամանակ,
Սաղուկեցիներու նման շատեր գերեզմանը
կեանքի վախճանը կը համարէին, բայց Յի-
սուս իր յարութեամբը եկաւ հաստատելու
թէ ան ոչ թէ կեանքի վերջին հանդրուանն
է, այլ սկզբնաւորութիւնը իրական ու մնա-
յուն կեանքի: Մահը արդարներուն համար
ոչ թէ պարտութիւն՝ այլ յաղթութիւն մըն է:

Առաջին դարու քրիստոնեաներ և ի
մասնաւորի Պողոս Առաքեալ, ասկէ քաջա-
լերուած, ասպարէզ կը կարդան մահուան,
ըսելով. «Ո՛ր է, մահ, յաղթութիւն ես, ո՛ր
է, յիմով (գերեզման), խաչոց ես» (Ա.
Կորնթ., ԺԵ., 55): Յիսուսի յարութիւնը
խափանեց մահը՝ զոր քրիստոնէութեան մեծ
առաքեալը վերջին թշնամի կ'անուանէ երբ
կ'ըսէ. «Վերջին թշնամին որ պիտի խա-
փանուի՝ մահն է» (Ա.
Կորնթ., ԺԵ., 26):

Քրիստոս յաբեաւ ի մեռելոց,
Մահուամբ զմահ կոխեաց,
եւ յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պար-
նմա փառք յաւիտեանս. ամէն: [գեւեաց.

Յրէզնո, Գալիթ.

Գ. Ռ. ՍԱՐԱՅԵԱՆ